

Orijinal Araştırma / Original Article

Queen's Gambit Dizisinin Sporda Toplumsal Cinsiyet Çerçevesinde Analizi

Mustafa Narin¹, Sümeyye Demircioğlu², Hakan Kolayış¹¹Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya, Turkey²Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara, TurkeyCite this article as: Narin, M., Demircioğlu, S., & Kolayış, H. (2021). Analysis Serie of Queen's Gambit in the Framework of Gender in Sports. *Research in Sports Science.*, 11(2), 26-29.

Özet

Bu araştırmanın amacı The Queen's Gambit dizisi ve kitabını sporda toplumsal cinsiyet çerçevesinde analiz etmektir. Araştırma kapsamında The Queen's Gambit dizisi ve kitabı nitel araştırma yöntemi olan doküman analizi ve içerik analizi ile analiz edilmiş, sonrasında "Toplumsal Cinsiyet" başlığı altında incelenmiştir. Araştırma sonucunda; sporda toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadın erkek arasında sportif ayrımlar başta olmak üzere, renkler ve oyuncaklar üzerinden de cinsiyetlere atıfta bulunduğu ve ayrıca feminist yaklaşımların da dizi ve kitapta yer yer görüldüğü belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Eşitsizlik, feminizm, spor, toplumsal cinsiyet

Analysis Serie of Queen's Gambit in the Framework of Gender in Sports

Abstract

The purpose of this research is to analyze The Queen's Gambit series and its book within the framework of gender in sports. Within the scope of the research, The Queen's Gambit series and its book were analyzed with document analysis and content analysis, which is a qualitative research method, and then examined under the title of "Gender." As a result, it has been determined that gender inequality in sports, sports distinctions between men and women, and genders are also referenced through colors and toys, and feminist approaches are also seen in TV series and books.

Keywords: Feminism, gender, inequality, sport

Giriş

Toplumsal Cinsiyet

Gündelik hayatta ve dilde genel olarak herhangi bir ayrıma tabi tutulmadan, birlikte ifade edilmelerine karşın, cinsiyet ekseninde şekillenen biyolojik özellik ile bu özelliğin üzerinde oluşturulan sosyal durum, bilimsel alanda cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarıyla adlandırılarak birbirinden ayrı tutulmaktadır (Amman, 2012, s. 16).

Toplumsal cinsiyet, fizyolojik olarak kadın ve erkek olmanın dışında, kadın ve erkek cinsiyetlerine dair toplum tarafından oluşturulan rol ve sorumlulukları ifade etmektedir. Özellikle toplumun kültürel değerleri ve hukuki kodları doğrultusunda toplumsal cinsiyet rollerinin oluştuğu görülmektedir. Ann Oakley'in 1972 yılında "Sex, Gender, Society" adlı çalışmasında ilk kez kullandığı ve bu sayede toplum bilimine dâhil edilmiş olan "toplumsal cinsiyet" kavramı, erkeklik ve kadınlık arasındaki sosyal açıdan eşitsiz bölünmeye işaret etmektedir (Marshall, 1999, s. 98; Vatandaş, 2007, s. 31).

Toplumsal cinsiyet algısında kadınlar ve erkekler; fitratları, mizaçları, fiziksel ve zihinsel özellikleri nedeniyle birbirlerinden farklı kabul edilmektedir (Connell, 1998). Güç, hırs, mücadelenin erkeklerle yakıştırılması, erkeğin kamusal alanın hâkimi olarak görülmesi, kadının ise daha çok ev içi ve duygusallıkla ilişkilendirilmesi durumu söz konusudur. Her alanda olduğu gibi toplumsal cinsiyet ayrımcılığının ve hiyerarşik işbölümünün ortaya çıktığı alanlardan biri de spor olarak görülebilir (Yaprak & Amman, 2009, s. 41). Sporun toplumsal cinsiyet ayrımcılıklarını oluşturulması da Connell'in ifade ettiği toplumsal cinsiyet düzeninin yeniden üretimine neden olmaktadır (Connell, 1987).

Bilhassa Theberge (1993)'e göre, spor deneyiminde bedeni ve zihni gücün yüksek önemde olması, spor alanını toplumsal cinsiyet ideolojilerinin konumlanması için bir ortam haline getirmektedir. Diğer yandan spor dallarının erkeklik ve kadınlığa dair fikirleri içermesi, onun geleneksel anlamda maskülen cinsiyet rollerini barındıran bir erkek etkinliği olarak görülmesine, dolayısıyla erkeklikle eşdeğer kabul edilmesine neden olmuştur (Theberge, 1993 akt. Koca &

Bulgu). Kadınların spordaki konumu, erkeğe göre bedensel ve zihnen güçsüz kabul edilmeleri, hem de kültürel ve sosyal kodların kadınları ait gördükleri alanların olmasından dolayı bu zorluklarla mücadele ettikleri ve bu özel mücadelenin tarih boyunca devam ettiği ifade edilmektedir (Arslanoğlu, 2005). Ayrıca tarihte en eski spor etkinliği olan antik olimpiyatlarda kadınların izleyici olarak dahi kabul edilmediği bilinmektedir (Koryürek, 2003).

Kadınların güç mücadelelerinin ele alınması noktasında feminizme değinmek önem arz etmektedir. Feminizm, erkeklere sağlanan sosyal, iktisadi ve siyasal hakların tamamının kadınlara da verilmesi gerektiğini savunan, bu hakların korunması amacıyla eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasını ve kadının toplum içindeki rolünü genişletmek isteyen bir doktrindir (Michel, 1984, s. 17). Feminizmin ortaya çıkışında en dikkat çekici cümle Simone de Beauvoir'ya aittir. "Kadın doğulmaz, kadın olunur" ifadesi toplumsal cinsiyeti açıklamada öncü ifadelerden kabul edilmektedir. Ayrıca Beauvoir; kadının erkek kadar aklını kullanamadığı ve fiziksel olarak güçlü olmadığına inanıldığını ve bu nedenlerle kadının bazı alanlarda geri planda kaldığı görüşünün hâkim olduğu ifade etmektedir (Işık, 1998, s. 42 akt. Amman, 2012). Bu konuda destekleyici bir görüş ise Plumwood (2004)'a aittir. O, kültürel olarak inşa edilen kimliğin özellikle Batı düşüncesinde akıl ile doğa mefhumlarını şekillendirdiği belirtmektedir. Dolayısıyla kadın doğaya ait kırılan ve korunmaya muhtaç bir konum üstlenirken; erkek, akıl ve gücün sembolü olmaktadır.

Kadınlar çoğu alanda olduğu gibi sporda da erkeklerle aynı derecede görünür değildir. Spor; önceleri kentli, heteroseksüel ve beyaz erkeklerle özgü bir alanken, 20. Yüzyılda ortaya çıkan toplumsal ve kültürel değişmelerle beraber göçmenlerin, kadınların ve eşcinsellerin katıldıkları bir etkinlik alanı olmaya başlamıştır (Defrance, 1995 akt. Amman, 2000, s. 109). Dolayısıyla da erkek egemen sınırlar içinde oluşan organizasyonlarda kadınların gerçek anlamda yer bulamadığı ifade edilebilir. Özellikle ataerkil anlayış modern sporun sınırları belirleyen bir güç olmuş ve bu anlayış kadınların spora dâhil olmasını ertelemiştir. Kadınların genellikle spor medyasında yer almaları ise cinselliklerinin meta haline getirilmesi yoluyla olmuştur. Aynı zamanda dikkat çekici olarak belirtilen noktalardan biri kadınların başarılarının olağanüstü ve tesadüfî gerçekleştiği şeklindeki yansıtılmalarıdır (Kazaz & Hansu, 2020, s. 109). Bu şartlar altında kadın çoğu zaman sporcu kimliği ile değil cinsiyeti ile değerlendirilmektedir. 20.Yüzyılın ikinci yarısından sonra feminist dalgaların hâkimiyeti kadın ve spor konularının özenle ele alınmasını sağlamış ve bu konuları tartışmaya açmıştır (Öztürk Kuter, 1998).

Yöntem

Bu araştırmanın amacı The Queen's Gambit dizisini toplumsal cinsiyet çerçevesinde analiz etmektir. Bu amaç doğrultusunda Queen's Gambit dizisinde; "Sporda kadın nasıl temsil edilmektedir?" sorusuna cevap aranmaktadır.

Dizinin Künyesi ve Konusu

2020 yılı Netflix yayını olan The Queen's Gambit dizisi, Walter Tevin'in 1983 yılı aynı adlı romanından uyarlanmıştır. 7 bölümlük Amerika Birleşik Devletleri yapımı dizinin senaristi ve yönetmeni Scott Frank, yapımcısı William Horberk, oyuncularını ise Anya Taylor-Joy, Bill Camp, Marielle Heller'dır. Dizinin türü, sosyal konulu drama'dır. Dizinin dilleri ise İngilizce, Rusça, İspanyolca, Fransızca olarak çeşitlilik göstermektedir. Dizi (1950)' lerde bir yetimhanede, küçük bir kızın satranç yeteneğini sergilemesini konu edinmektedir (Tevis, 2020; The Queen's Gambit, 2021).

Nitel araştırma yöntemi ile kurgulanan bu çalışmada The Queen's Gambit dizisi ve kitabı doküman incelemesi ve içerik analizine tabi tutulmuş, ayrıca dizi hakkında internet sitelerinde ve bloglarda yazılan dizi yorumlamaları incelenmiştir. Doküman incelemesi, planlanan çalışmadaki olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyalleri kapsamakla kalmaz, bunun yanı sıra film, video ve fotoğraf gibi görsel malzemelerin analizinde de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 190). İkinci analiz yöntemimiz ise içerik analizi yöntemidir. İçerik analizinde yazılı belgelerin yanı sıra fotoğraflar, video kayıtları içerik analizi için uygundur (Akay, 2019, s. 349). İçerik analizi, çalışma öncesinde iddia edilen varsayımların çözümlenmesi ve bu noktadan hareketle oluşturulan değişkenlerin sınıflandırılarak somut bir şekilde ortaya konulmasına dayanan bir araştırma yöntemidir (Alver, 2003, s. 241; Yıldırım & Şimşek, 2016). Özellikle film, dizi, tiyatro gibi görsel metinleri inceleyebilmek için içerik analizine başvurulabilmektedir. Görsel materyalleri ve metinlerin analizi, asıl görünenin arkasındaki anlamı ortaya çıkarmak açısından birtakım zorlukları içerebilmektedir. Bu zorluklar, metinlerin altındaki mesajların dolaylı olarak semboller ve metaforlar aracılığı ile aktarılmasıdır (Neuman, 2020).

Bulgular

Dizide kullanılan tema toplumsal cinsiyet temasıdır. Ana karakter Elizabeth'in annesi Alice'le beraber kaza geçirmesi, hemen ardından da annesini kaybetmesi ve yetimhaneye gönderilmesi, onun hayatındaki dönüm noktalarından biri olmuştur. Burada temizlik görevlisi Shaibel'le tanışır. Shaibel, yetimhanenin bodrum katta satranç oynarken Elizabeth satranç öğrenmek istediğini belirtir. Özellikle 1960'lı yıllarda kadın ve erkek arasındaki toplumsal rol farklılıklarının oluşması, kadının ev içinde konumlanmasına ve kamusal alanda erkeğe göre daha arka planda görülmesine neden olmuştur. Dizide Shaibel'in "yabancılarla oynamam, kızlar satranç oynamaz" sözü kadınların yabancılaştırılmasının bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özellikle çocukların sosyalleştirilme süreçlerinde kız çocuklarının oyuncak bebeklerle, erkeklerin arabalarla oynamaya yönlendirilmesi, diğer yandan kızların pembe, erkeklerin mavi renge ait kabul edilmesi toplumsal cinsiyet rollerinin cinsiyetler arası bölünmesine neden olan unsurlar olarak göze çarpmaktadır. Dizi açısından bu konu ele alındığında, Beth'in satrançta dikkat çekici bir başarıya sahip olması nedeniyle lise sorumlusu kendisini ziyaret eder ve bu ziyareti sırasında Beth'e oyuncak bebek hediye eder. Beth'in bu hediyeyi çöpe atması dikkat çekici detaylardan biridir. Diğer yandan evlat edinilen Beth'in odasının pembe renk ve detaylarla süslenmesi toplumsal cinsiyet farklılaşmasını gözler önüne sermektedir.

Diziyeye göre, narin, duygusal, edepli, uslu ve hanım hanımcık olmak kadınlara ait özellikler olarak kabul edilmektedir. Erkekler ise genellikle akıllı, güçlü ve etken özelliklerle anılmaktadır. Dizinin çoğu sahnesinde bu algıya atıf yapıldığı görülmektedir. Yetimhane müdürünün Beth'in liseye giderken "Lisede edepli davran, uslu bir kız ol" sözleri bu durumu gösterir niteliktedir. Diğer yandan karma eğitimin ve erkek ve kadınların bir arada etkinliklerde bulunuyor olmasına da değinilmiştir. Sahnelerden birinde arka planda karma eğitimi destekleyen sosyalist bir ressam olan Rosa Bonheur'un resimlerine yer verilmiştir.

"Fırsat olduğu sürece kızlara dış dünyayı deneyimletmek isteriz. Fakat Elizabeth'i yerel liseye göndermede biraz çekiniyorum... Yanında genç bir hanım olsun diyordum... Bizim hademeyle satranç oynadığını söylediler... Bu çok namünasip bir davranış, bodrum kata inmene müsaade edemeyiz"

Çocukluktan ergenliğe geçiş sürecinde toplumsallaşmanın en önemli kurumlarından biri okul ve sosyal kulüplerdir. Dizide Beth satranca ve öğrenmeye olan tutkusunu derinleştirmek adına arkadaşlarına okulda satranç kulübü olup olmadığını sorması üzerine, arkadaşının "Bu şekilde bir kulübün olduğunu sanmıyorum, fakat birçok kız, sosyal kulüplere üye... Bir tane Elma Pi kulübü var. Körpe Sosyetikler bir de Şehirli Kızlar kulüpleri var. Amigo kız seçmelerine katılabilirsin." ifadeleri kızlara yakıştırılan yerlerin okul ve kulüplerde de sürdürüldüğünü göstermektedir.

Toplumsal cinsiyet rol farklılıkları çoğu alanda olduğu gibi kadınların erkeklerle nazaran spor alanında geri planda kalmalarına neden olmuştur. Beth'in ilk yerel yarışmaya başvurusu esnasında "kadınlar klasmanımız yoktur" cümlesine maruz kalması bu durumu gösterir niteliktedir. Diğer yandan sporda kadınların duygusallıkları ve doğaları gereği daha zayıf özelliklere sahip olduğunun düşünülmesi nedeniyle, kadınlar erkeklerle rakip olarak dahi kabul edilmemektedir. Bundan dolayı da sporda kadınların kadınlarla eşleştirilmesi durumu söz konusu olmuştur. Beth'in kadın rakibiyle eşleştirilmesi, masasının erkeklerin masasından uzak bir yere konulması, ayrıca çay ve kahve makinelere de bu masaya konulması erkek egemenliğini tasvir eden metaforlardan olmuştur.

Sporda kadınları zorlayıcı olarak nitelendirilen bir durum da kadınların menstrüasyon dönemleridir. Ana karakter Beth'in ilk müsabakası esnasında meydana gelen bu durum sonrası kadın rakibinin ona destek olmuştur. Ayrıca daha sonra destek aldığı kişinin, final maçı için "Onu yen," demesi ve başka bir kız arkadaşının "Erkekler sana akıl vermek isteyeceklerdir. Bu onların daha zeki olduklarını göstermez. Çoğu yönden değil ama kendilerini üstün görürler. Yol yordam gösterirler. Kendine yetebilen kadın güçlüdür." ifadeleri dizide feminizmin ve kadın dayanışması temasının ön planda olduğunu göstermektedir.

Sporda kadınların başarıları genellikle cinsellikleri ve cinsiyetlerinin arka planında konumlanmaktadır. Ayrıca rastlantısal ve olağanüstü bir şekilde kazanç elde ettikleri düşünülmektedir. Medya bu anlamda toplumsal cinsiyet algısını yayma açısından önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Beth'in final oyununu kazandıktan sonra "bu hafta zorlu rakiplerini yenerek eyalet şampiyonasını kazanan Kentuckyli bir kız yerel satranç dünyasını şaşırttı." başlıklı haberin içeriğinde "Fairfield lisesi öğrencisi Elizabeth Harmon finalde yendiği Harry Beltik'e göre hiçbir kadında rastlanmamış emsalsiz bir ustalık gösterdi" bölümü, Beth ile yapılan röportajda muhabir'in "Onca erkek arasında tek kız olmayı tarif eder misin? Benim gençliğimde rekabet etmek yasaktı, bebeklerimle oynardım" şeklindeki ifadeleri ve dergide yayınlanan "Dünyanın belki en zor oyununda bazen bir oğlan çocuğu çıkar ve erken ulaştığı ustalıkla bizi büyüler. Peki o çocuk ya kız olsaydı? ... Genç bir kız ülkedeki erkek egemen üst düzey satranç turnuvalarında ışık saçan, keskin bakışlarıyla boy gösteriyor. Sessiz, edepli. Kana susamış." ifadeler kadının sporda başarısının beklenmedik olarak gerçekleştiğini göstermektedir. Beth ise tüm bu ifadelere "Yazının ana fikri kadın olmam... Bunun önemli olmaması gerekiyor." sözleriyle feminist bir tavırla karşı çıkmıştır. Erkeklerin cinsiyeti dolayısıyla kadını ikincilleştirmesi ve sporda kadınlara alışıksız olmadıklarına yönelik ifadeler ise şu şekilde verilmiştir:

"Onların gözünde Beth önemli bir oyuncu değil, tek alışılmadık özelliği cinsiyeti. Gerçi Rusya için alışılmadık değil. Nona Gaprindashvili var ama kadınlarda dünya şampiyonu ve o erkeklerle hiç oynamadı"

"Moskovada saat farkını kaldıramaz, Kızı orada ezeriz. Gitgide ustalaşiyor fazla güçlenmeden ya burada ya Paris'te icabına bakmalıyız... Basit hata yapınca öfkelenip tehlikeli oynayabiliyor her kadın gibi."

Dönemin şartlarında kadınların özel alan olarak ifade edilen evlerde bulunma düşüncesi Beth'in kendisini evlatlık edinen annesi üzerinden de işlenmiştir. Kapitalizm öncesi toplumlarda ailede temel işlevler yerine getirilirken, aile içi iş bölümünü sağlayan bir hiyerarşi sağlanmaktadır. Bu hiyerarşiye "ataerkil düzen" denilmektedir. Ataerkil toplumun en önemli özelliklerinden biri erkek egemenliğidir (Özbay, 2017, s. 32). Kadınların çalışmadığı durumlarda ise gelir elde etmelerinin kaynağı genellikle babaları ve eşleri olmaktadır. Beth'in babasının çalıştığı yerde mahsur kalması, annesinin ekonomik anlamda mağdur olmasına neden olmuştur. Annenin, Beth'in kazancından yüzde 10 oranında menajerlik ücreti talep etmesi, ev hanımlığı rolünden çıkarak kazanç sağlama kapısını açması sonrasında Beth'in feminist yaklaşımla bir kadını desteklediğini göstermektedir. Bu yönüyle spor kurumunda kadınların pasif katılımcı rolüyle gelir elde etmesine bir atıfta bulunmaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Araştırmada cevabı aranan soru "Sporda kadın nasıl temsil edilmektedir?" sorusudur. Bu noktadan hareketle dizide ulaşılan sonuçlara bakıldığında, özellikle toplumsal cinsiyet rol eşitsizliklerinin esas alındığı, bu ayrımcılıkların kadın ve erkekler için renkler olmak üzere, sosyal alanlar (kulüp, okul, aile), medya ve beden üzerinden gerçekleştirildiği görülmüştür. Toplumsal cinsiyete karşı oluşan önyargılar ve bu önyargılara dayanan seksist davranışların genellikle kadın bedeni üzerinden sürdürüldüğü düşünülmektedir.

Diğer yandan kadının bedeni, spor medyasında bir görüntü zenginliği olarak kullanılmaktadır. Başarılı olan kadın sporcular hakkındaki haberlerde, "kadını" özellikleri ön planda gösterilmektedir (Akkaya & Kaplan, 2014). Ana karakter Elizabeth'in görsel ve yazılı medyada başarısının yansıtılma şeklinin cinsiyeti üzerinden gerçekleşiyor olmasına dair feminist duruşu yansıttığı ifade edilebilir. Ayrıca Beth'in erkek egemen toplum yapısına karşı tutumu, feminist görüşün hedeflerinden biri olan, kadınların ev içi alandan kamusal alana (spora, eğitime, iş hayatına) dâhil olmaları (Arat, 2010; Donovan, 2014) konuları da işlenen özellikler arasında olduğu sonucuna varılmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – M.N.; Tasarım – M.N.; Denetleme – S.M. H.K.; Kaynaklar – M.N.; S.M. Malzemeler – H.K.; Veri Toplanması ve/veya İşlenmesi – M.N.; S.M.; H.M.; Analiz ve/veya Yorum – M.N.; H.K.; Literatür Taraması – M.N.; S.M. Yazıyı Yazan – M.N., S.M.; Eleştirel İnceleme – H.K.

Finansal Destek: The authors declared that this study has received no financial support.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – M.N.; Design – M.N.; Supervision – S.M., H.K.; Resources – M.N., S.M.; Materials – H.K.; Data Collection and/or Processing – M.N., S.M., H.M.; Analysis and/or Interpretation – M.N., H.K.; Literature Search – M.N., S.M.; Writing Manuscript – M.N., S.M.; Critical Review – H.K.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

References

- Akkaya, C., & Kaplan, Y. (2014). Toplumsal cinsiyet bağlamında spor medyasında kadın. *International Journal of Sport Culture and Science*, 2(Special Issue 2), 177–182.
- Alver, F. (2003). *Basında yabancı Tasarımı ve yabancı Düşmanlığı*. İstanbul: Der Yayınları.
- Amman, M. T. (2000). Spor Sosyolojisi. In T. Amman, C. H. İkizler, & C. Karagözoğlu içinde *Sporda Sosyal Bilimler* (s. 85–149). İstanbul: Alfa Kitabevi.
- Amman, M. T. (2012). Toplumsal Boyutlarıyla Cinsiyet- sosyal bilimsel Yaklaşımlar. *Dini ve Toplumsal Boyutlarıyla Cinsiyet (Cilt 2)*. İçinde İstanbul: Ensar Yayınları.
- Arat, N. (2010). *Feminizmin ABC'si*. Ankara: Say Yayınları.
- Arslanoğlu, K. (2005). *Futbolun Psikyatrisi*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Connell, R. W. (1987). *Gender and power*. California: Stanford University Press.
- Defrance, J. (1995). *Sociologie du sport*. Paris: La Decouverte.
- Donovan, J. (2014). *Feminist Teori*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Işık, E. (1998). *Beden ve Toplumsal Teori*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Kazaz, M., & Hansu, C. (2020). *Sporda Toplumsal Cinsiyet*. In S. Gezgün, A. Yüksel, S. Kara, A. Yapar Gönenç, G. Büyükbaykal, C. Ilgaz Büyükbaykal, D. Dumanlı Kürkçü, & T. Akdal (Dü.), *Multidisipliner Cinsiyet Tartışmaları*. Konya: Şelale Ofset.
- Koca, C., & Bulgu, N. (2005). *Sporda ve toplumsal cinsiyet: Genel bir bakış*. Toplum ve Bilim, 103, 163–184.
- Koryürek, C. (2003). *Olimpiyatlar*. İstanbul: Stil Matbaacılık.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü* (O. Akinhay, & D. Kömürçü, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Michel, A. (1984). *Feminizm*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- The Queen's gambit. (2021, Şubat 1). Netflix. Retrieved from <https://www.netflix.com/tr/title/80234304>.
- Neuman, W. L. (2020). Toplumsal araştırma Yöntemleri Nicel ve Nitel Yaklaşımlar (N. Demir, Dü., & S. Özge, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Özbay, F. (2017). *Dünden bugüne aile, kent ve Nüfus*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Öztürk Kuter, F. (1998). *Toplumsal Boyutlarıyla spor*. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Plumwood, V. (2004). *Feminizm ve Doğaya Hükm etmek* (B. Ertür, Çev.). İstanbul: Metis Yayınevi.
- Tevis, W. (2020). *The Queens' gambit: Now a major netflix drama*. UK: Hachette.
- Theberge, N. (1993). The construction of gender in sport: Women, coaching, and the naturalization of difference. *Social Problems*, 40, 301–313.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*.
- Yaprak, P., & Amman, T. (2009). Sporda kadınlar ve sorunları. *Türkiye Kick Boks Federasyonu spor Bilimleri Dergisi*, 2, 39–49.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.